Anul XVI. Aprilie 1926. Nr. 4.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

Abonamentul: Pe un an 180 Lei. Pe o jumătate de an 90 Lei.
Un număr 15 Lei.

„De n'a înviat Hristos — zadarnică este propoveduirea noastră!"...

Propoveduire zadarnică!.. Entuziasm fără temeiu de adevăr, devotament fără nădejde de izbândă!.. Din ce şipot de lumină îşi mai poate sorbi puteri fragede un apostolat rodnic dacă «n'a înviat Hristos»?.. Ce crez mai poate fi valabil şi ce ideal te mai poate vrăji «dacă n'a înviat Hristos»?... Ce eroism şi ce superioritate întrupată în adevăr şi filantropie îşi mai pot legitima necesitatea «dacă n'a înviat Hristos»?...

Certitudine cardinală a vieţii umane, Invierea Mântuitorului inaugurează eternitatea spirituală a speciei prin Isus Hristos şi susţine astfel optimismul nepotolitelor ei doruri şi nepregetatelor ei silinţe de perfecţiune.

In clipa când îngerul ridica piatra de pe mormânt, se deschideau zări infinite idealizării vieţii omeneşti şi se dezarmau toate custodiile sâlnice cari confiscaseră libertăţile spiritului şi dumnezeeştile spontaneităţi ale sfinţeniei lui.

In dimineaţa învierii răsărea în inima omenească odată cu soarele, marea nădejde în toate biruinţele spirituale şi în eternele lor statornicii şi prestigii

Hristos a înviat în toate conştiinţele din care fuseseră năruite forturile satanizării şi în care fuseseră rezidite altarele neîmpuţinatelor osârdii ale virtuţii.

A înviat şi în inima ta, preoţime ortodoxă, Hristos?... Rodeşte propoveduirea ta în ţara noastră? Purcede ea autoritară şi neînfricată din certitudinea Invierii Domnului robind credinţii cugetele întristate de desnădejdi ale fraţilor noştri?...

«De n'a înviat Hristos» zadarnică este toată cultura omenirii, zadarnică este toată frumuseţea firii, zadarnică este toată pasiunea ei de a trăi perpetuu!...

«De n'a înviat Hristos» nu mai e vrednic de nici o jertfă nici un ideal — pentrucă într'o lume care moare pentru totdeauna, e un nonsenz că concepi existenţa vreunui ideal.

«De n'a înviat Hristos» existenţa în general este o farsă, o agitaţie sterilă, o stupiditate. De ce să mai trăeşti când mori definitiv cu tot ceiace ai izbutit să creezi mai ideal în tine şi 'n lumea ta?...

*Nu! Nu!... Propoveduirea noastră nu e zadarnică!... Ea e întemeiată pe o victorie spirituală incomensurabilă: „**Hristos a înviat**"! Noi suntem martorii unui adevăr în faţa căruia nu pot rezista decât sufletele petrificate în diabolica negaţiune a tuturor evidenţelor!*

*Aţi înviat însă şi **voi** misionari ai Evangheliei?...*

Aţi experimentat voi «puterea Invierii lui Hristos» pe care o cunoştea atât de profund Sf. Apostol Pavel?

Apostolatul vostru numai cu această «putere» trebue să lupte şi să izbândească în marea inimă, închisă pare, ermetic, a lumii!... «Căutaţi pe Isus cel restignit»?

Il veţi găsi pe Isus Cel înviat!...

V'aţi răstignit însă şi voi cu El ca să puteţi învia cu El?... La această întrebare trebue să răspundeţi neîntârziat!...

Noi «propoveduim pe Hristos cel răstignit» (I Cor. I, 23) şi pe «Hristos cel înviat».

A propovedui un adevăr înseamnă a trăi tu însuţi ceiace propoveduești.

A trăi răstignirea şi învierea Domnului, ca Sf. Apostol Pavel, iată taina propoveduirii creştine şi speranţa universalelor ei extenziuni.

A fi «mort» şi «înviat» cu Hristos, iată titlurile de glorie şi de autoritate unui sincer, eroic şi autentic misionar al Evangheliei.

In acest ceas când întreaga creştinătate se salută cu cuvintele triumfale: «Hristos a înviat», răspunsul nostru al tuturor celor ce ne-am cucerit întreaga noastră fiinţă idealului creştin, trebuie să fie: Cu adevărat am înviat şi noi cu El»!...

Nu simţiţi învierea noastră din accentele cu care propovedulm învierea Lui?

Vieaţa noastră, iată argumentul suprem al certitudinii Invierii Domnului!...

«Paştile cele nouă şi sfinte astăzi nouă s'au arătat»!...

Sfinţească-se toţi creştinii prin sfinţenia lor!...

Dr. Gr. Cristescu.

Mentalitatea dela Stockholm.

— Mentalitatea ecumenică — Mentalitatea protestantă — Socialismul de catedră. —

O conferinţă creştină n'ar fi un eveniment de proporţii mari, ori cât de mari i-ar fi cadrele externe, dacă nu s'ar vădi în ea şi o mentalitate corespuntătoare. Altfel s'ar putea vorbi, cum s'a şi întâmplat din partea unor reprezentanţi ai teologiei aşa numite negative, de un spectacol bisericesc. Dar conferinţa dela Stockholm nici nu s'ar fi putut realiza fără o nouă mentalitate. Noi o numim mentalitate *ecumenică.* Aceasta a fost condiţia şi puterea ei. Ea a întins puntea peste prăpăstii fără fund, ea a împreunat ceeace în aparenţă era cu neputinţă de împreunat, ea a lăsat la o parte controversele dogmatice şi a scris deasupra porţii Stockholmului: «Aici nu discutăm! Aici lucrăm». Partea Germanilor în mentalitatea ecumenică? Se poate. Dar noi Germanii nu suntem în stare să trecem peste prăpăstii netrecute. Pentru aşa ceva trebue naivitatea Americanului, simţul practic al poporului colonial din lumea nouă. In sfârşit pentru a uni imposibilul e de lipsă dragostea, dragostea care se cere să fie iubită, care îndură şi iartă, dar care în acelaş timp şi învinge.

Această dragoste au adus-o bisericile Răsăritului. Ele au fost sarea care a dat gust mâncării protestantismului universal. Ele ne-au ferit de a rămânea «între noi». Ele au adus sfinţenie fără a robi, tradiţie fără a lega — prin simpla lor prezenţă. Lipsa bisericii ruseşti s'a simţit puternic; abia când va veni şi poporul rus, întrunirea ortodoxiei şi a protestantismului universal va fi epocală.

Faţă de programul practic al bisericilor apusene bisericile răsăritene au fost un puternic contrapond aşa de înţelepţeşte căutat de Natan Söderblom. Ne gândim la filozofia Ruşilor ortodocşi moderni, cari, ca ontologi, propoveduesc valoarea covârşitoare a fiinţei. Există într'adevăr o altă fiinţă de cât cea cunoscută din scolastica abstractă romano catolică, o fiinţă din care izvorăsc râuri de apă vie. *Pentru atmosfera conferenţei mondiale bisericile răsăritene au fost hotărâtoare.* Faţă de personalităţi ca: Söderblom, Winchester, Ihmels, Monod, Deissmann, Brent, Slotemaker, Hadorn şi alţii, ele au prezentat un tip apropiat de vecinicie, ele n'au adus atât persoane, cât atmosferă Trebuia să o ştii numai simţi.

După cum am spus problemele practice le erau aproape streine. Biserica răsăriteană n'a fost activă până acum în domeniul practic. O preţioasă contribuţie la această problemă a adus ea abia în ultima conferinţă din Stockholm: Colaborarea bisericilor.

Nu fără dreptate a avut referatul introductiv mitropolitul Ghermanos al Tiatirei, omul de legătură dintre răsărit şi apus. *Nici o altă biserică n'are o aşa de precisă şi în acelaş timp o aşa de superioară concepţie despre biserică, cum o are biserica răsăriteană, în care centralismul roman şi descentralismul protestant sunt înlăturate de o potrivă. Nici o biserică nu poate fi aşa de tolerantă şi aşa de blândă — fără să-şi jignească demnitatea ca biserica răsăriteană.* De bună seamă nu poţi face cu ea ce vrei pentru a se ajunge la o comunitate euharistică între ea şi biserica apuseană vor trebui lămurite unele chestiuni, unele probleme de natură dogmatică. Aceasta n'a putut-o face la conferenţa ortodoxă

anglicană din vara aceasta nici anglo-catolicii, cari după ortodocşi sunt cei mai ecumenici dar cari la contactul cu răsăritul trebue să înceteze de a mai cocheta unilateral cu Roma. Totuşi tocmai aceasta e atitudinea cea corectă a credinciosului: El trebue să fie categoric în doctrină şi liberal în practică. Bisericile răsăritene întru cât le priveşte au deslegat problema ecumenicităţii fără ca să renunţe la caracterul lor, renunţând totuşi la misiunea în mijlocul păgânilor. In orce caz putem învăţa dela ele un lucru: că vorbăria plictisitoare, şi prea obsedantă despre caracterul specific al bisericilor şi al popoarelor e în contradicţie cu mentalitatea ecumenică. Bisericile îşi au particularităţile lor, dar e bine să se vorbească despre ele numai când e vorba de apărarea lor. Ele nu trebuesc cultivate, după cum nu trebuesc nici jertfite. Particularităţile sunt zămislite de puteri creatoare divine, dar şi de otrava dezbinărilor. Orice accentuare a particularităţii însemnează că particularitatea este slabă.

*

In conferinţă s'a putut observa o tensiune internă şi externă între Germani şi Anglo Saxoni. S'a vorbit mult despre două tipuri: unul optimist-activist şi altul eshatologic-pasivist. Un american a avut dreptate când a spus că prea mult se generalizează; mai ales Germanii s'au făcut vinovaţi de această trufie, ca şi când conferinţa n'ar fi fost în mare parte rezultatul optimismului american. Foarte bine a spus un Danez, că contactul cu calvinii anglo-saxoni la făcut un luteran şi mai bun; în schimb americanii s'au arătat cam nervoşi. Ne numeau uneori (pe germani) «frânari». Englezii ne-au înţeles mai bine. Noi am suferit de un eshatologism exagerat A te referi mereu la eshatologie, însemnează a da dreptate lui Ioan de Leyden. Căci dacă de ex. războiul este un semn al groaznicului sfârşit al veacurilor, decadenţa morală cu toate păcatele ei are aceiaşi semnificaţie. Eshatologia trebue să o avem în noi înşine, în cuvintele, în cugetele şi în faptele noastre. Principiile eshatologice pot duce şi la rătăciri. La Stockholm s'a păcătuit în această privinţă. De pildă e foarte uşor ca vorbind despre problema forţei şi a dreptului

să reduci tot dreptul la forţă şi să faci dreptatea divină aşa de invizibilă încât să nu mai ştii nimic despre ea. Ce motiv mai puteau avea atunci potrivnicii noştri să evacueze teritorul ocupat, dacă dreptul adevărat nu se poate cunoaşte? Acest «Barthianism practic» e mult mai periculos decât cel teoretic. Partea cea rea a mentalităţii protestante a fost, că prea a abuzat de filozofia reformatorilor noştri pentru a seculariza războiul pierdut. Unde n'a fost cazul, unde nu s'a făcut din nevoie o virtute, ci virtutea exista deja ca la episcopul Ihmels acolo protestarea a fost o adevărată mărturisire şi şi-a făcut efectul său. Cu drept cuvânt s'a exprimat cineva despre Ihmels: Acesta într'adevăr crede. Atitudinea protestantă autentică se poate distinge de cea neautentică: Unde ea se îndreaptă împotriva organizatorilor din apus ai împărăţiei lui Dumnezeu ***fără să atingă pe răsăritenii inspiraţi de dragostea universală***, acolo mentalitatea protestantă este autentică şi este «sarea pământului».

*

E foarte necesar să se spună ceva şi despre forma generală filozofică în care s'au discutat problemele de ordin practic. Se pare că la Stokholm biserica a adoptat socialismul de catedră. Dar temeiul socialismului n'a fost expus. S'a vorbit în limbajul ***dreptului natural.*** Socialistul protestează însă împotriva acestui procedeu. El poate fi mântuit numai când Biserica va vorbi în alt limbagiu decât al moralei. In acesta sunt meşteri catolicii. Ei sunt deprinşi să tot dăscălească. Mentalitatea dăscălirii trebue învinsă: şi asta n'o pot face catolicii. Dar n'a prea făcut-o nici conferenţa dela Stokholm. Biserica nu e chemată să facă numai constatări sociale şi să formuleze principii morale, ***ci ea trebue să trezească credinţa în deslegarea problemelor sociale, ea trebue să-şi umple cuvintele sale cu puterea dragostei: ea trebue să lucreze ca un medic, nu numai ca un panegirist.***

Asta însemnează că trebue să ne emancipăm din robia socialismului de catedră, adoptat de socialiştii reacţionari şi de pozitiviştii iedealismului metafizic de o potrivă — dupăce s'a văzut că nici socialismul de catedră şi nici idealismul metafizic nu este periculos,

ambele uşurează însă cel puţin aparent situaţia omenimii faţă de creştinism.

Peste socialismul de catedră şi peste cel politic — la socialismul creştin! Iată strigătul dela Stokholm. *Dar pentru realizarea acestui postulat e nevoie ca mentalitatea occidentală, prizonieră nenorocită a raţionalismului şi a iraţionalismului neputincios să se ridice la înălţimea spirituală (pneumatică) a orientului.* Numai întrepătrunderea creştinismului apusean şi al celui răsăritean poate duce la această minunată izbândă.

Ex oriente Lux — ex occidente Lex! Iar mijlocitor: Hristos Mântuitorul nostru.

După H. Ehrenberg («Christliche Welt»). **Dr. N. Terchilă.**

Schituri şi mănăstiri în protopopiatul Reghinului.

Valea de sus a Mureşului, între Reghin şi Topliţa prin aşezarea ei cam ferită şi fără trecătoare cu trenul în Moldova, cu toate că e frumoasă cum puţine văi mai sunt aşa, şi plină de sate curat româneşti, nu a prea atras atenţiunea nici unui cercetător de istorie românească. Şi nu se poate să nu fi produs şi ea istorie vrednică a fi scrisă în cărţi, câtă vreme a avut aşezări omeneşti încă din străbuni. Ş'apoi a mai avut şi trecătoarea Tulgheşului peste Bilbor, cu cele mai puţine suişuri.

Mergând pe valea Secului, dupăce ai eşit din Topliţa, nici nu simţi cum sui până treci de izvorul lui şi dai în al Bistricioarei şi din Bistricioara, după ce treci vechea graniţă, în valea Bistriţii; drumul e tot aşa de fără suiş şi coborâş. Că nu a ajuns trecătoare de frunte, pe cât e de uşoară, se explică prin întinderea mare de păduri, care ţine tovărăşie drumului vreo 150 klm. dela Deda până aproape de Piatra. Păduri mari sunt şi astăzi, cu atât mai mari vor fi fost cu sute de ani înainte, când văile nu erau deschise şi nepresărate cu aşa de dese locuinţe omeneşti, de ţi se pare că dela Bistra până la Topliţa e numai un mare şi lung sat întrerupt ici şi colo, ca şi dela Cotul Corbului până dincolo de Hangu, pe Bistriţa în jos.

Cu tot pădurişul cel mare, trecătoarea Bilborului şi a Tulgheşului s'a folosit cu siguranţă şi încă în măsură mare. Numai

aşa se poate explica tradiţia care trăeşte şi astăzi despre hoţii care sălăşluiau în munţii Călimanului. Pintea şi Vasile cel mare aici îşi aveau sălaşurile. Şi acum se povesteşte prin Topliţa despre isprăvurile acestor doi mari haiduci şi hoţi, care împreună cu soţii lor duceau în fiecare început de toamnă lăutari şi câte un popă şi-şi făceau nunţi, veselindu-se neconturbaţi de nimeni. Aşa povestea fie iertat tatăl meu şi povestesc şi azi bătrânii topliţeni.

Ne mai stă mărturie şi un document istoric din anul 1626, dat de principele Ardealului, în care se spune că Topliţa numai în astfel de condiţiuni poate fi lăsată să mai existe, dacă nu se vor mai găsi între locuitorii ei nici hoţi, nici tâlhari, nici găzduiri de răufăcători, şi dacă s'ar întâmpla să fie între ei sau în hotarul lor tâlhari sau făcători de rele, imediat să-i prindă şi să-i dea pe mâna işpanului; iar dacă ar fi în număr mai mare şi nu i-ar birui, să dea de ştire; în timpul acesta însă să nu-i îndrepte pe hoţi pe alte cărări; căci de cumva se dovedeşte că au lucrat contrar acestor porunci, satul va fi pustiit şi locuitorii lui pedepsiţi dupăcum vor merita.

Hoţi ştim bine că sunt numai pe lângă drumuri umblate des, nu de sărântoci, ci de negustori şi oameni bogaţi. Cum aceasta era calea cea mai scurtă spre Moldova, Basarabia şi Rusia, va fi fost cale mult bătută de negustori şi oieri. Un astfel de oier călător a descoperit şi izvorul Borsecului. Apa Borsecului vedenind în scurt timp renumită, a atras pe mulţi boieri moldoveni, între ei şi pe poetul Alexandri, care a descris-o într'o schiţă întitulată: «Borsecul la 1840».

Dar nu numai negustori, boieri şi oieri au bătut drumul acesta, ci şi apostoli ai credinţei, călugării mănăstirilor Moldovei şi cred că timp de aproape trei veacuri, dela 1500 până către 1800, adecă până au fost alungaţi de cătanele generalului Bucov şi ale stăpânirii doritoare a face cu sila pe toţi românii uniţi.

Negustorii n'au lăsat altă urmă decât banii tâlharilor ascunşi prin pământ, comori după care visează şi azi unii oameni cu nădejdea de ale găsi. Oierii au lăsat tradiţia descoperirii Borsecului, boierii o schiţă nu tocmai veche a descrierii apei şi băilor Borsecului, singuri călugării au lăsat şi urme vechi şi urme grăitoare. Urmele cele mai vechi sunt scrise în pământ sub formă de ruine; unele se mai văd, altele

sunt acoperite de pământ, iar cele mai multe sunt numai sub formă de livezi cu pomi bătrâni, cărora li se zice «La Mănăstire». Avem şi urme scrise pe clopote, pe icoane, cărţi şi cruci.

Cărţile de istorie abia le aminteşte cu numele, fără a se spune vechimea sau alte amănunte. Neamintindu-le cărţile de istorie, nici existenţa lor nu e cunoscută, nici măcar de câţiva, puţini. E vorba de cele vre-o 7 schituri şi mănăstiri care au fost în ţinutul şi protopopiatul Reghinului.

Prin o oarecare trudă am cules câte date mi-au fost cu putinţă şi împletind datele istorice cu tradiţia şi legendele păstrate în gura poporului, le-am înmănunchiat în cele ce urmează:

1. *Mănăstirea Topliţii.* E în drumul cum mergi din Topliţa spre Gheorgheni, vre-o 3 şi $^1/_2$ km. din centrul satului, pe pârăul zis al Doamnei, fără să se vadă din drumul ţării. Mănăstirea e o bisericuţă mică de lemn de brad, cu uşorii şi tălpile de paltin, având la intrare o inscripţie pe care n'am putut-o descifra cu vleatul 7219 dela facerea lumii, adecă 1710 dela Hristos. Sub iconostasul frumos zugrăvit scrie cu cirile: «Această sfântă biserică s'au acoperit şi catapiteasma s'au zugrăvit prin keltuiala şi osteneala mai micului între fraţi şi smerit Nikodimu, pintru iertarea pecatelor sale — 1755 luna Iunii 25 zile, şi fiind zugravu Andrei Tot (adecă din) Sunfolu». Dovadă că în anul 1755 avea călugări. Iconostasul acesta nu este cel dintâi, căci în tinda femeilor se păstrează o icoană a Maicii Domnului cu inscripţie slavonă şi cu anul 1677.

Într'o carte de istorie (Dr. A. Bunea: P. P. Aron şi Dionisie Novacovici) după conscripţia mănăstirilor făcută de Rednic în anul 1765, e amintită şi mănăstirea Topliţii ca având o livadă de 8 cară de fân.

O informaţie mai completă ne dă istoricul ungur Orban Balázs, în cartea sa: Descrierea Săcuimii pag. 137. El zice: «Biserica (capela) e o zidire mai nouă, însă în împrejurime se văd şi urme de edificii mai vechi, despre care tradiţia spune că sunt ruinele unei mănăstiri ce a fost făcută de doamna unui boier bogat, în amintirea faptului că pe timpul luptelor voievodului Mihai (Viteazul) ar fi aflat acolo loc de refugiu.

Tradiţia poporală auzită de mine, spune aproape acelaş lucru, cu deosebirea că nu o leagă de timpul lui Mihai Viteazul, şi cu adausul că doamna a dat unui om din partea locului o pungă de bani să facă o mănăstire mare şi frumoasă

Omul râvnind la bani, a făcut numai una mică şi urâtă. Intorcându-se doamna să-şi vadă mănăstirea, când a văzut că omul a înşelat-o, de mâhnire a început să plângă şi pornind pe părău la deal, de supărare a şi murit. De atunci părăului care curge pe lângă mănăstire i se zice până astăzi, «Părăul Doamnei».

Merită, ca simplu document de legătură între Moldova şi părţile Topliţii, următoarea însemnare dintr'un Mineiu: Scris-am eu Stefan Dascălu Moldoveanu din Dragomireşti, când am fost în ţara Ardealului în ţinutul Turdii, vleat 7251 (adecă 1742).

Mai adaug că bisericuţa mănăstirii aparţine acum parohiei greco-catolice din Topliţa.

2. *Mănăstirea Deda-Bistrii.* E singura de care aminteşte şi istoria noastră bisericească, dar tot numai ceeace s'a păstrat în tradiţia poporului.

Marele mitropolit Şaguna în a sa Istorie bisericească ortodoxă tom. I, pag. 115—116, după cele ce i-au fost împărtăşite de parohul Ioan Popescu, scrie: «Despre mănăstirea dela Deda, în pretura de astăzi a Sas Reghinului se zice: că a fost Mănăstirea în hotarul satului Deda în depărtare ca de un pătrar de oară dela sat, lângă râul Bistra, şi au avut călugări mulţi, fiind înfrumseţată cu biserică de peatră foarte mare, a căreia ruine se cunosc încă şi acum în lungime de 16 stângini şi în lăţime de 7 stângini. Se cunoaşte şi acum locul altarului, şi celelalte despărţăminte ale bisericii. Mai încolo se cunosc foarte bine şi astăzi nişte petrii aşezate în rând pe un loc apătos la vale către sat, care slujea de trepte la vremea ploioasă la călugări, venind dela mănăstire către sat. Această mănăstire s'au casat înainte cu 120 ani (azi 180 n. a.) prin posesori, dupăce mai înainte se duduiră Călugării; locul şi grădina mănăstirii, carea era plină de pomi foarte frumoşi, şi dintre care stau şi astăzi o mare parte, au devenit la posesori. (Astăzi locul mănăstirii este în stăpânirea unor români, iar pomi abia mai sunt n a.). Din mănăstirea aceasta mai multe icoane se află aduse la biserica din sat, între care este şi icoana hramului mănăstirii, adecă a Născătoarei de Dumnezeu, din anul 1690 şi o cruce zugrăvită la anul 1689, cu inscripţie că s'au zugrăvit pe zilele prinţului Apafi Mihai.

În condica parohiei Deda prin mâna preotului Leon Popescu am aflat scris: «Mănăstirea a fost zidită de peatră şi că-

rămidă ce se vede din fundamentul ce există astăzi. Mănăstirea se vede că a fost ruinată din partea popoarelor barbare (?) iar domnii de pământ iau luat grădina, care a fost de aproape 10 jugăre de mare şi au vândut-o locuitorilor din comună cari şi-au făcut case pe acel loc».

După ruinarea mănăstirii, călugării şi-au zidit o biserică de lemn tot pe grădina mănăstirii, care s'a nimicit de tot cam pe la anul 1800, dupăce au repausat toţi călugării.

Atât e ce am aflat scris de alţii.

Din cele scrise de pr. Leon Popescu, că după dărâmarea bisericii de peatră, călugării au zidit una de lemn, şi una de lemn trebue să ţie cel puţin 100 de ani, se poate deduce că toate icoanele rămase au fost făcute pentru bisericuţa de lemn şi din cea de peatră mult mai veche n'a rămas decât un clopot, care poate fiind în turn, nu-i cunoştea vechimea nici păr. Ion nici Leon Popescu.

Clopotul mic de vre-o 20—30 kg., acum dogit, se păstrează în biserica din Deda şi are următoarea inscripţie pe el: **A I L 5 I × 0.** Numărul sutelor nu este întreg şi se observă în partea stângă către mijloc o ruptură ca un picior al numărului 4. Anul adevărat e deci 1451, şi nici decum 1151, cum s'a crezut de unii şi cum se pare la prima vedere. Întâi fiindcă cifrele arabe au ajuns să fie folosite în Europa numai după anul 1300, şi a doua fiindcă cel presupus, nu seamănă nici decum cu cel dintâi şi cel din urmă, care au o formă lungăreaţă des inversat, bulbucat la mijloc.

Dacă clopotul este din 1451, turnarea lui ar cădea numai cu puţin înainte de venirea la domnie a lui Stefan cel Mare, întemeietorul atâtor mănăstiri şi biserici.

Tradiţia poporală nu a păstrat nimic privitor la vechimea şi întemeierea acestei mănăstiri, ne vorbeşte numai despre dărâmarea ei prin cătanele lui Bucov, popoarele barbare despre care vorbeşte pr. Leon Popescu în însemnările canonicei parohiei Deda. Se spune că înainte de a se începe dărâmarea, căpitanul care era a poruncit oamenilor lui să ia întâiu crucea din vârful turnului bisericii. Nici unul n'a îndrăznit, ca creştini ce vor fi fost, ci numai un ofiţer. El s'a urcat şi a luat-o. A doua zi după dărâmarea întreagă a bisericii, ofiţerul care luase crucea a fost găsit mort cu cal cu tot, în prăpastia locului ce i se zice «cetate», nu departe de locul unde a fost mănăstirea. Oamenii văd în aceasta bătaia lui Dumnezeu.

In Ziua de 31 Maiu, 1925 cu prilegiul eşirii în ţarină, am ţinut la Bistriţa un cerc religios chiar pe locul unde a fost mănăstirea, unde s'a ridicat o cruce şi s'a sfinţit, rostindu-se şi două conferinţe, una despre sfânta cruce, iar alta «Ceva despre istoria religioasă şi mănăstirile din protopopiatul Reghinului».

Proprietarii de azi ai grădinei mănăstirii s'au învoit să ne cedeze partea cu ruinile bisericii, pe care am proiectat să le desgropăm, recostruind forma temeliei bisericii care e mult mai mică decât cum se spune în istoria lui Şaguna.

3. *Schitul din valea-Cuejdiului.* Fiindcă locul unde a fost schitul aparţine comunei Dumbrava, în cartea de istorie a lui Bunea (op. cit.) i se zice «Mănăstirea din Dumbrava (Liget), care era numai schit».

Am vizitat locul unde a fost bisericuţa. Nu se mai văd decât urmele unor morminte, cu câte o peatră la căpătâi, fără inscripţie, sau cu inscripţie indescifrabilă. Un bătrân de 72 ani mi-a povestit ceeace a auzit şi el din oameni bătrâni, că pe locul zis al mănăstirii (de vre-o 25 jug. pământ) a fost o bisericuţă de lemn. Bătrânii de acum 20 ani spuneau că au apucat încă tălpile de stejar ale bisericii, dărâmături de câteva cărămizi şi locul unde a fost altarul înainte cu vreo 100 şi mai bine de ani au fost 3 călugări. Unul a murit şi au mai rămas doi. Svonindu-se că stăpânirea voeşte să dărâme mănăstirea, sub motiv că a adăpostit hoţi, călugării au părăsit casa (adecă chiliile) în care stăteau până atunci şi s'au mutat într'o pivniţă săpată sub biserică. De acolo ieşiau numai pe furiş şi serveau numai noaptea. La un an după moartea lor sub biserică, a venit din partea stăpânirii o comisiune de 4 inşi în frunte cu judecătoru Galman, cu porucă de a dărâma biserica sub acelaş presupus: că se ţin în ea hoţi. Unul dintre tisturile comisiunii s'a urcat şi-a luat crucea de pe turn. Acesta, după dărâmare, în drum spre casă, în păduricea Mocioarca, fosta proprietatea schitului, dintr'o dată a orbit de n'a mai văzut să se ducă singur acasă. (Legenda asămănătoare cu cea dela dărâmarea mănăstirei Bistra).

Se mai spune că atunci când a fugit, călugării au astupat pivniţa de sub biserică şi au îngropat acolo două clopote de argint şi o cădelniţă de aur.

In grădina chitului, azi a devenit cimitir pentru acel loc de stat, au fost mulţi pomi roditori. Un păr bătrân, în grosime de un metru în diametru, trăieşte şi astăzi.

4. *Mănăstirea din Solovestru* «pe valea Gurghiului, depărtare de 6 km. de Reghinul săsesc, avea la 1772 un călugăr. Locul mănăstirii era lung de 25 orgi şi lat de 15. Avea un agru de o găleată, fânaţ de 4 cară şi o pădure. Averea aceasta astăzi este în proprietatea comunei bisericeşti unite». Aşa scrie istoricul Bunea în op. citat. Mai mult nici nu se ştie de ea.

5. *Mănăstirea din Hodac*, tot pe valea Gurghiului, avea la 1765 un ieromonah cu numele David (conscripţia lui Rednic din acest an în archiva din Blaj). La 1772 încă avea un călugăr. Locul mănăstirii cu pomet frumos, lung de 65 lat de 5 orgi. Mai avea fânaţ de 12 care. Astăzi mănăstirea nu mai există. (Op. cit. 347).

Din tradiţie n'am putut afla nimic, decât că locului i se zice şi acum la «mănăstire».

6. *Mănăstirea din Ibăneşti*, despre ea se ştie tot aşa de puţin; 1772 avea încă un călugăr.

In cartea citată a istoricului Bunea se mai aminteşte şi mănăstirea dela Chiheriul de sus, care avea o livadă de 4 cară de fân, şi pământ de 3 gălete, pe care le-a ocupat baronul Paul de Bornemisa.

Locul îşi păstrează şi acum numirea de «la mănăstire» Biserica de lemn a fost dusă şi există şi astăzi, ca biserică unită în Nadeşa română.

In legătură cu alungarea călugărilor din mănăstire se spune că pe călugări i-au adus în comuna Habic şi acolo i-au chinuit băgându-le bărbile între uşori şi uşe şi închizând apoi uşile. Auzind nădăşenii, mai mulţi inşi au plecat să-i scape, în frunte cu popa. După plecarea lor s'a mai adunat o nouă ceată, care încă a plecat la Habic. In vârful dealului s'a întâlnit. Văzând că aduc pe călugări, unul din cei din urmă a zis: Brava Ioane! şi «Bravioane» i-a rămas numele dealului până în ziua de azi.

Perzecuţia ortodocşilor din Naneşa a continuat şi popii Gavril Mateiu (strămoşul pr. Vasile Mateiu din Râpa de jos), i-au luat eclejia şi au dat-o uniţilor care erau foarte puţini, adecă popa (un fost diac al bisericii) împreună cu feciorii lui, din care apoi s'au înmulţit la cele 20 familii câte sunt astăzi.

Tot tradiţia mai păstrează dovezi că au mai existat schituri la Urisiul de sus şi la Urşua în poiana mănăstirii. Despre aceasta din urmă se spune că a existat până după 1800 şi groful Teleki arândaşul de pe vremuri al pădurilor statului de pe valea

Gurghiului, astăzi domeniu regal de vânătoare, de câte ori pornea la vânătoare, mai întâi asculta o liturgie în bisericuţa schitului.

Pe lângă dovezile scrise sau culese din gura poporului, pentru fiecare în parte mai avem o dovadă mare a existenţei lor, a ortodoxiei lor: sunt roadele *de păstrare a dreptei credinţe cu tot valul de persecuţiuni şi sile de a trece la unire.* Şi dacă lucrătorii au fost alungaţi, sau a murit şi alţii au fost opriţi să vină în loc, sămânţa a ajuns să dea rod şi din rod în rod s'a păstrat până astăzi şi încă se păstrează cu tărie.

Dacă ne uităm la comunele care sunt aşezate pe lângă locurile unde au fost mănăstiri s'au schituri, constatăm că toate sunt comune ortodoxe, pe care nu le-a bântuit păcatul lepădării de credinţă şi al trecerii la unaţie.

Aşa la Topliţa, unde uniţi sunt puţini şi s'au vârât prin o vrajbă familiară. La Deda şi Bistra, cea mai curată şi mai puternică parohie ortodoxă, şi tot aşa şi parohiile din jur, Răstoliţa, Filea, Ciuejdi ca în apropierea ei să dăm de schitul Văii Cuejdiului. Comunele unite din apropiere (Huduc, Ruşti-munţii şi Morăreni) au fost uniţite cu sila, ca comune grăniţereşti.

Tot aşa e la Ibăneşti, la Urisiu şi Nadeşa română, acestea din urmă singurele parohii ortodoxe într'o mare de parohii unite (Urisiul de jos, Serbenii, Căcuciu, Chiherile, Beica şi Habicu).

Vremurile şi puterile materiale nu ne îngăduie, dar ar fi o mare binefacere, reînvierea măcar uneia din aceste mănăstiri s'au schituri, ca în ele să se reaprindă vechiul foc al credinţei strămoşilor noştri, în faţa căruia s'au topit ca ceara toate încercările de ademenire ale duşmanilor bisericii noastre.

In Topliţa I. P. S. S. Patriarhul Miron, a reconstruit vechea bisericuţă de lemn din Stânceni (Meşterhaza) şi în curând va întemeia o mică mănăstire, ca să se poată continua mai puternic vechea tradiţie de apărare şi păstrare a ortodoxiei. Azi unaţia nu mai este pericol; e numai spin în sufletul românismului.

Protopop **D. Antal.**

Mântuitorul ca student universitar.

Agitaţia studenţească din ultimii 3 ani şi care a luat uneori proporţii destul de considerabile, ne-a sugerat ideia de a privi vieaţa şi activitatea studenţimii universitare prin prisma imperativelor creştine şi de a ilustra idealităţile pe care ea le visează pentru vieaţa sa personală prin pilduiri desprinse din vieaţa Mântuitorului!

Nici când, pare, studentul universitar nu s'a preocupat mai mult şi mai pasionat de realităţile vieţii sociale şi de problemele vieţii naţionale ca în zilele noastre.

Răsboiul trecut a crescut sensibilitatea morală a intelectualităţii noastre şi a atras interesul ei în sfera unui superior idealism militant.

Disciplina naţională coincide pentru ea cu intransigenţa disciplinei etice. S'a purces, în consecinţă, cu entuziasmul acelor deciziuni eroice şi conştiente de necesitatea şi urgenţa lor morală, la revizuirea imensului capitol al drepturilor şi datoriilor deosebitelor categorii de autohtoni şi meteci — unii mai mult sau mai puţin indezirabili.

S'au revizuit însă şi anumite prestigii, merite şi pretenţii ale unor conducători sociali.

Rezultatul a fost alarmant: s'au surprins cetăţeni academici în flagrant delict de subversiune naţională — erau toţi streinii favorizaţi de noroc sau de politiciani la legitimarea persoanei şi rosturilor lor în ţară.

S'au descoperit erori crase şi în intenţiunile, şi în realizările practice ale câtorva corifei ai învăţământului nostru superior. Laboratoarele erau insuficient înzestrate sau absente. Căminurile şi cantinele intraseră pe mâini de exploatatori ai mizeriei studenţeşti. Iar articolul 81 de cele mai multeori fals interpretat şi abuziv aplicat, deschisese uşa din dos a sanctuarului culturii câtorva mediocrităţi notabile.

Indignarea a isbucnit vulcanic. S'a organizat reacţiunea. Abstinenţa dela cursuri — ca demonstraţie — a fost mijlocul cel mai frequent întrebuinţat. Violenţa

în limbaj şi în gest n'a lipsit cu totul. S'a creat o presă ad hoc şi moţiunile şi memoriile au pornit val din toate centrele universitare cu misiunea de a determina un curent de favoare pentru revendicările studenţimii, care nu erau, în majoritatea lor, atât de utopice încât să nu-şi poată găsi un ecou în simpatia opiniei culturale, morale şi politice a ţării.

Am avut şi avem, prin urmare, de oarece greva universitară e în curs, o *criză de moralitate culturală*, prin care noi înţelegem o criză de sinceritate, de iubire, şi de dreptate în conştiinţa unor reprezentanţi oficiali ai culturii naţionale.

Studenţii au cerut. Patronii guvernamentali ai culturii sau nu i-au ascultat, sau le-au dat prea puţin, sau nu le-au făcut decât promisiuni echivoce.

Cine sufere? Azi nu s'ar putea spune cu toată siguranţa — mâine se va constata — că a suferit şi sufere sufletul neamului românesc de urmările indisciplinii care nu a pornit întotdeauna de jos, adică dela acuzaţi ci de foarte multe ori de sus, dela acuzatorii înşişi.

Mântuitorul, fie ca profesor universitar, fie ca student n'ar fi încercat să politicianizeze în senz oportunist şi mercenar nici problemele culturii nici soluţiile lor practice.

El ar fi interpretat *cultura* în senzul valorilor etice pe care ea le poate coborâ în vieaţa personalităţii umane şi în senzul categoricei ei misiuni *soteriologice* în vieaţa spirituală a unui neam.

Mântuitorul şi-ar fi ridicat la rangul de idealuri ale vieţii sale datoriile categorice, nu drepturile imaginare.

Ateismul liberei cugetări şi superficialitatea culturală datorită semidoctismului şi imoralitatea datorită amândorura, nu pot devasta decât sufletele anemice şi vasale. Cât de departe ar fi rămas Mântuitorul de tentaţiile lor! Mântuitorul ar fi palpitat de generozitate infinită faţă de orice lipsă şi ar fi prisosit în simpatie nelimitată faţă de orice suferinţă. Osârdia de a-şi cultiva mintea ar fi fost primată de râvna de a-şi face cât mai sensibilă conştiinţa morală.

Mântuitorul nu s'ar fi dedat la nici un fel de agresiune faţă de nimeni: pedagogia intimidării şi a dezarmării adversarului prin violenţă, i-ar fi părut o compromitere a demnităţii şi o abdicare dela idealul perfecţiunii. El ar fi militat pentru dreptăţile iubirii nu pentru temerităţile egoismului.

Cât de înţelept ar fi beneficiat Mântuitorul de clasica *libertas academica!..* Numai disciplina interioară poate crea adevărata libertate: «Unde e Duhul lui Dumnezeu acolo e libertatea!..»

Unei personalităţi însufleţite de idealul culturii spirituale, de idealul perfecţiunii progresive, de idealul supraumanizării îi mai poate oare rămâne timp pentru atâtea sporturi ale trândăviei şi pentru atâtea viţii elegante?...

Cât de profundă ar fi fost vieaţa interioară a Mântuitorului ca student universitar!... Animator al asociaţiilor fraterne şi al cooperaţiilor filantropice, El ar fi exercitat o puternică influenţă asupra vieţii sufleteşti a mediului înconjurător. Studenţi creştini, sincer creştini, studenţi care se roagă şi se împărtăşesc cu Sf. Taine, studenţi cari îşi domină instinctele care fermentează în fiinţa lor tânără prin energiile voinţii morale, studenţi care luptă împotriva urii cu iubirea lor, studenţi cari vor să ştie mult ca să poată face mult bine oamenilor, studenţi cari iubesc pe semenii lor pentrucă ei cred în Dumnezeu, studenţi cuceriţi de marea pasiune a salvării inimii omeneşti din primejdia atâtor idolatrii degradatoare, studenţi eroi prin smerenie şi biruitori prin asceza muncii fără odihnă!...

Voi conducători ai tinerimii universitare sunteţi chemaţi să exemplificaţi toate aceste virtuţi şi creaţiuni spirituale. Dreptatea, sinceritatea şi idealismul vostru trebuie să prisosească mai mult decât al altor conducători sociali.

Profesorii creştini şi studenţii creştini vor putea imprima directive noi vieţii universitare frământate azi de atâtea pasiuni contradictorii.

Ce misiune înălţătoare ar avea de împlinit în centrele noastre universitare studenţii teologi, dacă s'ar convinge că ei «nu sunt din lumea aceasta» deşi au fost

aleşi din mijlocul ei!... Ei ar putea demonstra prin toate atitudinile lor eminenţa concepţiei şi vieţii creştine tuturor concetăţenilor lor academici.

Exemplul vieţii lor ar atrage şi ar converti şi pe neutrali şi pe refractari.

Fă, Doamne, din toţi studenţii noştri teologi misionari universitari şi din toţi studenţii universitari *teofili!*

Mântuitorul ca ministru al culturii n'ar fi uitat ca alături de laboratoare şi biblioteci să ridice un altar şi un amvon. Universităţile engleze nu s'au dovedit a fi retrograde, înviorând atmosfera lor intelectuală prin undele spiritualităţii creştine pe care le revarsă liturgia şi predica.

Noi credem că ar fi mai puţine motive de grevă, mai intensă pasiune de studiu şi mai superioare afirmaţii morale în lumea noastră universitară în ziua în care Mântuitorul ar fi acceptat unanim *ca rector al conştiinţelor studenţilor români.* Un vis? Da, azi! Mâine, poate, va fi realitate! Aşa să fie!...

Dr. Gr. Cristescu.

Rugăciunea până la nori va ajunge.

La mormântul unei fecioare.[1]

«Cine slujeşte lui Dumnezeu cu bună voie primise-va şi rugăciunea lui până la nori va ajunge».

Isus fiul lui Sirah c. 35 v. 17.

In Sfânta Scriptură găsim atâtea cuvinte puternice şi frumoase, cari ne arată rostul şi folosul sufletesc al rugăciunii. In adevăr este mare puterea rugăciunii isvorâtă din inimă curată şi purtată pe aripa credinţii spre tronul Tatălui ceresc ca fumul jertfei lui Avel. Rugăciunile evlavioase sunt ca nişte «năstrăpi de aur pline de tămâie» şi «fumul tămâiei cu rugăciunile sfinţilor s'a suit înaintea lui Dumnezeu». (Apoc. VIII 4). Duhul umilit, inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Dimpotrivă

[1] Cuvânt rostit la înmormântarea fecioarei Ana I. Jitian (Sălişte 22/III 1919.)

duhul acesta al umilinţii creştineşti este izvorul adevăratelor rugăciuni evlavioase, cari se înalţă cu căldură din taina sufletelor în cuvinte mai multe sau mai puţine, după priceperea, după simţirea şi trebuinţa fieştecărui creştin de a se apropia de izvorul luminii veşnice, de Ziditorul şi Părintele nostru al tuturor.

Neajunsurile şi slăbiciunile firii omeneşti sunt multe. Dar ele nu trebue să împiedece, dimpotriva ar trebui să îndemne pe tot insul a cerca să le biruiască prin puterea rugăciunii, căci după cum ne învaţă Sf. apostol Pavel — «Duhul vine în ajutor slăbiciunilor noastre. Căci nu ştim, ce să cerem în rugăciunile noastre, dar acelaş Duh mijloceşte pentru binele nostru prin suspinur nespuse» (Romani VIII 26).

Iar cercetătorul inimilor ştie, care este gândirea Duhului, fiindcă se roagă, după cum voeşte Dumnezeu.

Rugăciunile multe şi stăruitoare ale fecioarei Ana Ioan Jitian au fost ajutate de duhul credinţei neclintite şi isvorând dintr'o neistovită dragoste creştinească au avut puterea de a se înălţa spre izvorul luminii de sus, de unde purcede toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit.

Născută la *7 August 1859* din părinţii Ioan şi Ana Jitianu, economi în Sălişte, a primit din îndemnul evlavioasei sale mame folositoare îndrumări către viaţa creştinească cuvioasă şi o înflăcărată râvnă spre muncă şi rugăciune. Prin iscusinţa şi deşteptăciunea sa a ajuns în tinereţe să lucreze un costum săliştenesc chiar pentru Elisaveta, fosta regină a României, care o chemase la sine şi o adăpostise câtva timp la azilul «Elena Doamna» din Bucureşti. Despre această înaltă milostivire regală răposata fecioară Ana a păstrat până la sfârşitul zilelor sale cu deosebită evlavie nu numai darurile şi pietre scumpe primite dela Regina Elisaveta, ci şi o scrisoare a D-şoarei Elena Văcărescu, care spune anume, că «Maiestatea Sa Regina României a fost foarte mulţumită de lucrul care a făcut Ana Jitian pe când era în România şi la azilul «Elena Doamna».

Intoarsă din sgomotul şi strălucirea capitalei iarăş la căscioara părintească liniştită, deşi ar fi avut prilej

să urmeze şi dânsa exemplul tovarăşelor sale de vârstă, întemeind o viaţă familiară, a preferit totuşi viaţa retrasă în post şi rugăciune. După moartea părinţilor săi, după îndepărtarea fratelui şi surorei sale din satul nostru, ea a rămas singură. Modesta casă părintească începu a se schimba din an în an tot mai mult în o chiliuţă de mănăstire, cercetată adeseori de creştine române şi străine, cari veniau din mari depărtări, fiind împresurate cu diferite supărări şi suferinţe. Cetania de psaltiri şi ajunările fecioarei Ana Jitian deveniseră vestite prin satele din împrejurimea aceasta. Şi fiindcă n'a voit să agonisească avere pentru sine, ea a început să-şi întocmească astfel traiul vieţii sale schimniceşti, ca tot ce va putea agonisi prin stăruinţă, rugăciune, cruţare şi înfrânare să închine ca un dar de bunăvoie, ca un obol al văduvei din Evanghelie pentru alinarea suferinţelor celor bătrâni şi neputincioşi, avizaţi la sprijinul şi îngrijirea deaproapelui.

Această hotărâre a sa o urmăria cu stăruinţă vrednică de toată lauda. Adeseori spunea, că este cu desăvârşire sigură de ajutorul Maicii Preacurate, către care se îndreptau din straja dimineţii până în miez de noapte rugăciunile sale şi dela care nădăjduia ani îndelungaţi, ca să poată deveni ea sărmana ***cea mai mare binefăcătoare*** a proectatului aşezământ pentru ocrotirea bolnavilor şi neputincioşilor («Binefacerea»).

Şi iată, că nădejdea ei s'a împlinit. Ajutorul Maicii Preacurate s'a revărsat din belşug asupra ei până la vârsta de 60 ani împliniţi în feciorelnică înfrânare şi toată roada ostenelelor şi rugăciunilor sale în suma de 30,000 lei este asigurată acum pe seama pomenitului aşezământ «Binefacerea» prin testamentul ei din *29 Iulie 1918*, pe care îl începe astfel: «Subsemnata Ana Ion Jitian din Sălişte cugetând, cât sunt de trecătoare toate lucrurile acestei lumi de ţărână şi cum nu putem şti ziua şi ceasul, în care se va curma firul vieţii noastre pământeşti, mulţumesc înainte de toate lui Dumnezeu şi Maicii Preacurate pentru tot ajutorul cât s'a revărsat din mila Lor asupra singurătăţii mele pe urma nentre-

ruptelor rugăciuni folositoare, întru care am ostenit şi am priveghiat ziua şi noaptea...». Dispune apoi ca întreagă averea ei mişcătoare şi nemişcătoare să rămână ca fundaţiune specială sub îngrijirea comitetului protopopesc pentru aşezământul «Binefacerea». — S'au făcut şi sperăm, că se vor mai face încă şi alte daruri frumoase pentru acest aşezământ. Dar pe când alţi binefăcători au dăruit *din prisosinţa agonisitei lor*, adormita în Domnul şi-a testat *totul* pentru scopul acesta filantropic. Şi aceasta e o mare deosebire, care va face ca amintirea *darului ei desăvârşit* să fie binecuvântată din neam în neam şi *până la nori să ajungă*, precum au ajuns şi *rugăciunile ei cucernice.*

Adeseori îmi spunea adormita în Domnul că în rugăciunile sale dela *miezul nopţii* aprinzând candele pomenia totdeauna la locul întâiu pe regele Carol şi pe Regina Elisaveta, iar în anii din urmă pe regele Ferdinand şi pe regina Maria[1] Iar după începutul răsboiului, în vara anului 1914, era de o veselie pe care abia putea uneori să şi-o reţină. Chiar şi în timpul celor mai grele suferinţe, prin cari a trecut poporul nostru, când Săliştea era plină de năvălitori Bavarezi, încrederea şi nădejdea ei în biruinţa armatei române era neclintită. Adeseori povestea, că i s'a arătat Maica Domnului în vis şi i-a spus că armata română va întra în sunete de muzică (cu figura a 5-a dela «Romana») în satul nostru şi se va întinde în piaţa Săliştei o horă mândră cum nu s'a mai pomenit. Iată, acum toate vedeniile şi visurile ei împlinite! A venit şi această zi desrobitoare, s'a întins şi hora frăţească, au dispărut şi graniţele nedrepte din creştetul Carpaţilor. Astfel trupul postelnicei fecioare Ana Jitian se poate coborî acum spre vecinica odihnă în *pământul sfânt şi liber al patriei*

[1] La 1 Iunie am avut fericitul prilej de a conduce pe M. M. Lor Regele Ferdinand şi Regina Maria la mormântul ei, lângă biserica mare din Sălişte. M. Sa Regina, în faţa mulţimii de popor adunat din toate satele protopopiatului, a îngenunchiat la mormântul *Anei Jitian* şi a rostit în taină o rugăciune.

române, pe când sufletul ei se înalţă spre cerescul lăcaş de lumină şi fericire vecinică.

Fericit celce poate pleca din lumea aceasta cu gândul împăcat de a-şi fi împlinit cu vrednicie, cu virtute şi curăţenie cursul vieţii aici pe pământ, lăsând şi amintirea vre-unei fapte care să-i vecinicească numele. Răposata a putut pleca astfel. Intr'o seară o am auzit cântând cu deosebită căldură crâmpee dintr'un vechiu cântec.

Astă noapte se certa
Sufletul cu inima.
Sufletul aşa zicea:
Vai, vai, vai inima mea
Că tu dacă vei muri
In pământ vei putrezi!
Iar eu dacă voiu muri
Mi-oi lua faptele în braţe
Şi-oi sta cu Dumnezeu faţă.

In adevăr, fecioara Ana Jitian are un frumos mănunchiu de fapte creştineşti, cu cari se poate înfăţişa liniştită şi senină la tronul dreptului judecător al tuturor celor văzute şi nevăzute.

Inainte de a sta cu Dumnezeu faţă, sufletul răposatei fecioare îşi împlineşte prin rostul meu duhovnicesc cea din urmă datorie faţă de cei rămaşi aici. Luându-şi rămas bun dela înstrăinatul său frate dela îndepărtata sa soră, dela nepoate şi alte rudenii, dela vecine şi cunoscute, dela preoţii învăţătorii şi elevii şcoalei noastre dela comitetul parohial şi protopopesc, dela toate societăţile şi corporaţiunile locale, cere tuturor un cuvânt de iertăciune pentru orice le-ar fi greşit în această vieaţă, îi roagă să chivernisească cu înţelepciune creştineasca ei fundaţie şi împărtăşeşte tuturor sfatul care se desface din cuprinsul evlavioasei sale vieţi:

Munciţi şi vă rugaţi! Amin. I. Lupaş.

MIŞCAREA LITERARA.

Herlichkeiten der Seele (Splendori sufleteşti) Mystik des Auslandes. Von *Dr. Alfons Helmann* (Bücher der Einker. Herausgegeben von Dr. Alfons Heilmann IV Band) 12° (VIII+390 S.) Freiburg i. Br. 1926 Herder. Geb. M. 8.

Pentru omul veacului nostru, a cărui cultură e aşa de unilateral «practică», literatura religioasă a marilor mistici este dea dreptul o medicină. Mai mult decât orice ea e în stare să redea sufletului modern echilibrul pierdut şi să-i îndrumeze evoluţia pe căi mai sănătoase. Gândurile luminoase zămislite din intuiţia profetică a marilor mistici au darul de a-i reda vieţii însăşi esenţa şi idealul ei superior: spiritualitatea. Cartea dlui Dr. Heilmann, care cuprinde perle din cugetarea adâncă a celor mai proeminente figuri ale misticismului religios apusean, are acest scop.

*

Religion und Leben. (Religie şi viaţă) Ein Betrag zur Lösung des christlichen Kulturproblems von *Dr. Arnold Rademacher*, Professor der Theologie in Bonn gr. 8° (VIII+224 S) Freiburg i. Br. 1926. Herder M. 4·40 Geb. M. 6.

Autorul splendidei cărţi de filosofie a culturii adânceşte problema tratată şi în lucrarea sa «Vernünftiger Glaube», apărută în 1923. Constatând încordata tensiune dintre religiune şi viaţă, ce se manifestă în cultura omului modern, el caută căi şi mijloace pentru soluţionarea acestei probleme atât de covârşitoare. Pentrucă vrăşmăşia a acestor doi factori e spre paguba amândurora.

Şi autorul, supunând problema unui temeinic studiu filosofic, ajunge la concluzia înţeleaptă, că pentru marea reconciliere a celor două puteri cari garantează o armonisară evoluţie culturală a neamului omenesc, nu este necesară suprimarea nici a religiei nici a vieţii.

Umanismul ateu şi misticismul izolat de realităţile lumii văzute merg pe două drumuri de o potrivă de false: cel dintâi divinizând viaţa şi cultura lumească, cel de-al doilea înlăturându-le complect şi neatribuind valoare decât absolutului, văzut în lumină panteistă. Totuşi, religia şi viaţa trebue considerate ca două puteri autonome, dar coordonate, cari se promovează reciproc, zidind adevărate personalităţi şi adevărată viaţă socială: printr'o viaţă religioasă sau printr'o religie plină de viaţă, printr'un umanism creştin sau printr'un creştinism uman.

Pentru vremile noastre autorul subliniază cu toată dreptatea rostul superior al activismului religios; misticismul încă e un puternic factor de interiorizare a vieţii şi de spiritualizare a culturii. Totuşi pentru omul modern este mai accesibilă calea

activismului religios care-i pune în mişcare întreaga lui fiinţă şi care-i mulţumeşte aşa de pronunţatul lui instinct de a fi activ.

*

Sinteze etico-sociale de *Prof. Dr. Gr. Cristescu.* Sibiu 1926. (Editura autorului). Pag. 110. Preţul: 40 Lei.

Cărţile părintelui Dr. Grigorie Cristescu, distinsul profesor dela academia teologică «Andreiană» şi entuziastul predicator al catedralei mitropolitane din Sibiu sunt destul de cunoscute cititorilor noştri, pentru a ne dispensa de o mai amănunţită şi mai largă dare de seamă asupra profundelor sale «Sinteze etico-sociale». Cartea de care ne ocupăm îşi îmbie comorile sale spirituale şi prin discreta eleganţă a copertei care cheamă fără să strige şi care-i un minunat simbol pentru eleganţa şi distincţia cugetării risipite pe paginile ispititorului volum.

Deschizând cartea cititorul va găsi în prima ei parte patru strălucite studii de filozofie a culturii moderne. Ele sunt o clasică apologie a culturii creştine sau a creştinismului cultural, unicul ideal superior al unei umanităţi conştinte de firea, fiinţa şi destinaţia sa adevărată.

Urmează şapte meditaţii zămislite în clipe de reculegere sufletească şi espuse cu claritatea şi avântul celui ce a scris: «La cine ne vom duce?» Cartea se termină cu trei articole pline de sugestii, cari vădesc calităţile unui gazetar de cea mai pură esenţă creştinească.

*

Contribuţia preoţimei române din Ardeal la răsboiul pentru întregirea neamului, de *Dr. Sebastian Stanca.* Cluj 1925 «Cartea Românească» 180 de pagini, 60 lei.

Părintele Dr. Seb. Stanca a făcut unul dintre cele mai utile lucruri dând la lumină jertfa adusă de preoţimea noastră pe altarul unităţii noastre naţionale. Niciodată nu va fi îndeajuns de cunoscută şi preţuită această jertfă, care împrumută instituţiei sacre aureola celei mai curate mucenicii. De aceea este aşa de preţioasă cartea părintelui Stanca — el însuşi mucenic al idealului nostru naţional.

Intr'un stil vioiu şi de o plasticitate picturală ne povesteşte sfinţia sa întreg calvarul suferinţelor îndurate de preoţimea noastră din partea stăpânirii ungureşti, în timpul marelui răsboiu. Scene emoţionante sunt descrise alături de scene tragi-comice din durerosul episod al «deportărilor» Şi toate acestea înfăţişate cu sinceritatea şi discreţia celuice avea destule adevăruri istorice de povestit, pentru a nu fi avizat la exagerări tendenţioase.

Deosebit de preţioase şi înduioşetoare sunt frânturile de autobiografii ale celorce au suferit pentru credinţa «care-a mutat munţii». Ele vădesc aceeaş sinceritate, aceeaş discreţie, acelaş eroism care nu se bate în piept, nu se trufeşte: o clasică smerenie preoţească.

Ascultaţi, de pildă, cum îşi povesteşte mucenicia un septuagenar, Ioan Micu, preot ortodox din Feldioara (astăzi mort): «Am întimpinat armata română cu prapori şi sărbătoare în 2 Sept. 1916. In 20 Sept. am plecat la Bucureşti, la un băiat bolnav. Retrăgându-se armata nu ne-am mai putut întoarce. Ajungând sub administraţia ungurilor în 3 Iunie 1917 am fost deţinuţi. Două luni şi jumătate am stat închişi «la strajă» în Braşov. Ofiţerul ne întitula «porc şi scroafă bătrână». In 15 Aug. 1917 am fost mutaţi la închisoarea honvezilor din Cluj. Mâncare odată la zi: terciu cu mămăligă sau zeamă de bostan. Aici m'au tuns până la piele şi mi-au ras barba. La 17 Oct. am fost osândit la trei ani şi trei luni, iar preoteasa la doi ani şi două luni. La 1 Martie preoteasa a fost eliberată, iar eu, deşi graţiat de împăratul Carol din Viena, n'am fost eliberat decât de revoluţia din Nov. 1918. Acasă tot s'a pustiit».

E unul dintre cei mulţi. Aceştia povestesc la fel: nici un gest teatral, nici o figură de stil, nici o vorbă care strigă.

Ei au răbdat după cum rabdă şi astăzi. Altfel n'ar putea să strige bătându-se în piept toţi trădătorii şi profitorii muceniciei lor. Cine are urechi de auzit, să audă!

E de prisos să mai amintim că volumul care închide în paginile sale frumos tipărite şi galeria plastică a mucenicilor — nu trebue să lipsească din casa nici unui preot; ba mai mult, cărţii i-ar şedea bine până şi pe masa unui ministru...

N. Colan.

*

Veniţi la Hristos, predici la toate Duminecile anului bisericesc, de *Dr. Grigorie Comşa*, episcopul Aradului. Arad 1926. Ed. Tipografiei diecezane. 288 Pag. 100 Lei.

Precum pentru viaţa fizică avem nevoie de căldura şi lumina soarelui, aşa şi pentru viaţa sufletească avem nevoie de lumina si căldura lui Hristos. Către această lumină şi căldură ne chiamă cel mai nou volum al Prea Sfinţiei Sale Episcopului Grigorie al Aradului, întitulat: «*Veniţi la Hristos*».

Este mare măiestrie a turna adevărurile vecinice ale credinţei într'un chip cât mai plăcut pentru lumea atât de copleşită de griji materiale a zilelor noastre. In timpurile mai vechi poate nu avea lumea atâta nevoie de predică, pentrucă bunăoară se mulţumea cu privirea icoanelor, dacă nu ştia ceti. Azi creşte numărul cetitorilor, dar pare a scădea numărul celor cari văd bine lucrurile sufleteşti. Pe seama acestei lumi sunt scrise cele 56 predici. Sunt scrise cu observarea regulelor omiletice. Alegerea temelor şi alegerea ideilor potrivite pentru desvoltarea temelor face ca predicile volumului să aibă cel mai sigur efect asupra sufletului, dispoziţiei şi voinţii auditorului. Efectul predicilor este probat — precum zice autorul — prin rostirea celor mai multe dintr'ânsele. Pildele aduse din viaţă fac să ne gân-

gim asupra adevărului, că oratoria nu stă numai în cuvinte, ci mai ales în fapte.

Nădăjduim că amvoanele bisericii noastre vor răspândi cu multă căldură ideile cărţii care constitue o apologie a creştinismului ortodox, atât de atacat de toate părţile.

Tiparul admirabil şi hârtia fină fac ca preţul de 100 Lei să fie neînsemnat. *Dr. N. P.*

CRONICĂ.

In jurul proiectului de lege a cultelor. Nenorocita modificare a articolului 41 al proiectului de lege pentru regimul cultelor a stârnit justificata indignare a clerului şi credincioşilor noştri din întreg cuprinsul României întregite. Nenumăratele proteste documentate ce s'au trimis din toate unghiurile ţării guvernului care voia să consacreze legea făurită de stăpânirile străine pentru slăbirea solidarităţii noastre religioase şi implicit naţionale, au avut darul să determine luarea dela ordinea zilei a proiectului buclucaş. Cârmuirea ţării a avut unul dintre cele mai strălucite ocazii să se convingă, că atunci când e vorba de marile interese bisericeşti şi naţionale ţara întreagă face zid de apărare în jurul ierarhilor ei conştienţi de datoria lor.

Subliniem şi cu acest prilej atitudinea categorică a Asociaţiei clerului «Andrei Şaguna» din Ardeal şi a Societăţii clerului «Ajutorul» din Capitală, din a cărei «moţiune» votată în întrunirea din 23 Februarie a. c. vom spicui în numărul viitor interesante frângurele. Promitem acest lucru cu atât mai mult cu cât chestiunea nefiind de loc închisă, vom fi siliţi să ne mai ocupăm de ea. Legea luată deocamdată dela ordinea zilei va *trebui* să fie adusă cât mai în grabă, şi anume în unicul sens posibil, care, respectând libertatea conştiinţei religioase a cetăţenilor, înscrisă în constituţia ţării, va aduce şi corectivul cuvenit nedreptăţilor cu care stăpânirile străine de ieri au lovit în Biserica neamului.

Statul român nu mai poate patrona nedreptăţile moştenite şi nu mai poate tolera privilegii pentru nici o biserică.

*

Şedinţele Sfântului Sinod. Sf. Sinod, prorogat la 19 Dec. a. tr., şi-a reluat şedinţele în 4 Martie 1926.

După rapoartele apărute în presa capitalei, în această sesiune s'a verificat alegerea de episcop de Constanţa a arhiereului Gerontie Nicolau şi a fost aprobată.

S'a încuviinţat numirea arhimandritului Magier ca arhiereu vicar al episcopiei din Oradea-Mare.

S'a instituit o comisiune compusă din I. P. S. Mitropolitul Nicolae al Ardealului, Arhiepiscopul Gurie al Chişinăului şi Episcopii Visarion al Hotinului şi Ghenadie al Buzăului, care să studieze din punct de vedere canonic situaţia numitului arhimandrit.

S'a dispus tipărirea Regulamentului de procedură a Sf. Sinod şi s'au împărţit lucrările diferitelor comisiuni.

In şedinţa dela 5 l. c. s'a luat în discuţiune chestiunea participării bisericii ortodoxe române la «sinodul ecumenic» ce se va ţinea în vara aceasta la sf. Munte.

Sinodul a hotărât să se intervină pentru amânarea acestui sinod iar în cazul când majoritatea bisericilor ortodoxe se va aduna la data fixată, va lua parte şi biserica română.

S'a ales o comisiune compusă din I. P. S. Sa. Mitropolitul Nectarie al Bucovinei şi PP. SS LL. episcopii Visarion, Vartolomeu şi Lucian, care să pregătească lucrările necesare în vederea acestui sinod, lucrări despre care membrii Sf. Sinod vor lua cunoştinţă în sesiunea ce se va deschide la 14 April a. c.

*

Sărbătorirea părintelui Dr. I. Lupaş. «Asociaţia pentru literatura română şi cultura poporului român» a avut fericita inspiraţie de a lua iniţiativa şi a organiza sărbătorirea unui sfert de veac de activitate ziaristică a distinsului preot şi profesor universitar Dr. I. Lupaş. Festivitatea s'a desfăşurat la Sibiu, în cadre măreţe şi mai ales într'o atmosferă de cel mai sincer entuziasm.

Duminecă, 21 c. la ora 5 şi jum. au avut loc recepţiile. Sala prefecturii arhiplină de prietini şi admiratori ai sărbătoritului. Săliştea i-a oferit părintelui Lupaş un dar semnificativ: o Evanghelie, Sibiul o călimară de marmoră, iar foştii săi elevi, prin păr. protopop E. Stoica, un creion de aur. O serie de oratori au subliniat activitatea prodigioasă a părintelui Lupaş, aducându-i mulţumiri călduroase. Răspunsul sărbătoritului a fost înţelept şi emoţionant.

Un banchet de peste 150 de tacâmuri a completat seara programul acestei sărbători a muncii.

Biserica noastră nu poate decât să se bucure de sărbătorirea unuia dintre cei mai distinşi slujitori ai ei. Pentrucă dl profesor universitar Dr. Ioan Lupaş este înainte de toate preot. Preot prin vasta sa cultură câştigată de-alungul unor ani îndelungaţi de studiu strădalnic, de pasionată ispitire a cărţilor, preot prin darul primit de sus prin rost arhieresc, şi preot prin entuziasta şi prodigioasa muncă desfăşurată cu devotament apostolic în decursul unui pătrar de veac pe osebitele tărâmuri ale vieţii publice.

Pentru un adevărat slujitor al altarului lui Hristos credinţa şi propoveduirea Evangheliei nu e o haină de sărbătoare,

îmbrăcată la zile mari, nici numai o chestiune profesională, ci este o chestiune de conştiinţă misionară, e aluatul care «dospeşte toată frământătura» vieţii.

E însuş principiul vieţii.

Iată pentruce părintele Lupaş e un apostol: la catedră, pe amvom, la tribună şi la masa sa de scris — deopotrivă.

Ca profesor la seminarul «Andreian» a propoveduit Evanghelia iubirii frăţeşti şi a iubirii de neam care-a crescut generaţii de «preoţi deşteptării noastre, semnelor vremii profeţi».

Ca protopop al Săliştei a fost «păstorul cel bun, care sufletul său îşi pune pentru oile sale»: a mângăiat, a povăţuit, a ajutat.

Ca profesor la universitatea din Cluj zideşte suflete prin tâlcuirea trecutului nostru de o glorioasă mucenicie, învăţându-le ca «din cele trecute vremi să priceapă cele viitoare».

Iar ca iscusit purtător de condeiu, este un entuziast apărător al dreptăţii celor năcăjiţi şi un devotament slujitor al bisericii neamului.

Iată pentruce astăzi, când Părintele Lupaş, încunjurat de dragostea şi recunoştinţa unui neam întreg, îşi sărbătoreşte 25 de ani de osârdie cărturărească, Biserica este cea dintâi care se bucură de gloria distinsului ei slujitor şi care-i doreşte: mulţi ani de hărnicie plină de roduri!

N. Colan.

*

† **Părintele C. Nazarie.** S'a stins unul din cei mai populari dascăli ai Facultăţii de Teologie din Bucureşti: *Părintele Nazarie.* Adormitul în Domnul era popular prin inteligenţa sa vie, prin munca sa nepregetată, şi prin bunătatea sa fără margini.

Fire de entuziast care nu trece însă cu nepăsare pe lângă realităţile vieţii, părintele Nazarie, şi a imprimat adânc personalitatea sa în toate rosturile culturii şi vieţii noastre bisericeşti pe cari le-a cinstit cu conducerea sa înţeleaptă mai bine de 3 decenii. Era harnic până la neastâmpăr, smerit până la disparenţă şi generos până la complectă uitare de sine.

Cursul său e o vastă arhivă de realităţi trăite şi profund interiorizate. El vorbia studenţilor de vieaţa care trebuie să fie —, pornind întotdeauna dela vieaţa aşa cum e. Şi ce bun, discret şi părintesc sfătuitor şi duhovnic era Părintele Nazarie, ştiu atâtea sute de studenţi pe care îi ocrotia ca pe nişte copii ai săi, ca director al internatului teologic. Ca şef al clerului militar, răposatul a dat dovadă de un superior talent de organizare, în timpul răsboiului nostru.

Lucrările sale ştiinţifice ocupă un loc eminent în literatura noastră teologică.

Smuls prea repede din mijlocul celor ce l-au avut drag şi l-au preţuit pentru alesele sale însuşiri şi vrednicii, Părintele

Nazarie lasă vacant un post de mare răspundere pe prea mobilul front al vieţii noastre bisericeşti.

Amintirea lui va rămânea neştearsă din inimile tuturor celorce s'au împărtăşit de iubirea şi de povaţa sa cuminte; iar hărnicia, smerenia şi bunătatea sufletului său, slujească-ne de pildă tuturor.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Dr. Gr. Cristescu.

NOTE ŞI INFORMAŢII.

Un baptist din Bucureşti, mustrat fiind de vr'un păcat ce-i apăsa conştiinţa, şi-a tăiat cu toporul mâna stângă, crezând că după Evanghelie aşa trebuia să facă. Oricât de grozav ar fi faptul el s'a întâmplat întocmai. Şi — durere — aşa se întâmplă cu mulţi dintre cei ce cred că a face ghete şi a interpreta Sfânta scriptură este acelaş lucru...

*

Părintele arhimandrit Policarp Moruşca, stareţul Mănăstirii Hodoş-Bodrogului publică în continuare, în revista «Biserica şi Şcoala» din Arad înţelepte consideraţii cu privire la «Cuvântul lui Dumnezeu şi sufletul oamenilor».

Strânse laolaltă într'o broşură, aceste consideraţii expuse ca o laudabilă claritate, ar alcătui o minunată introducere populară în înţelegerea Sfintei scripturi. Iar aceasta, pusă la îndemâna credincioşilor noştri pe cari misionarii cu valută forte îi amăgesc aşa de uşor, ar aduce reale servicii.

*

Numărul 12 al «Unirii» din Blaj ne aduce o ştire senzaţională şi revoltătoare în acelaş timp. E vorba de cursul de deschidere al profesorului Papilian dela facultatea de medicină din Cluj. Numitul profesor a ţinut anume, ca odată cu inaugurarea lecţiilor sale de anatomie să debiteze şi perle de cugetare ca cele ce urmează:

«... Şi acum domnilor şi domnişoarelor, să lăsaţi acasă toate nimicurile cari v'au alintat copilăria, Biblia şi credinţele naive. Trebue să vă obicinuiţi odată cu gândul că *nu există nici Dumnezeu, nici suflet.* Omul odată mort, numai rămâne nimic din el, nici conştinţă, nici suflet şi dacă într'adevăr este ceva nemuritor în el şi miraculos, aceea este materia care îşi începe haosul ei de schimbări cosmice. *Religia e bună pentru copii, ca sistem* pedagogic. Noi, domnilor, facem binele nu pentru o răsplată, ci pentrucă avem cultul omului. Altruismul nostru îşi are o cauză mai simplă şi mai apropiată de noi»...

Şi — aşa mai departe...

Oricât de autonomă ar fi o universitate şi ori câtă «erudiţie» ar risipi dl profesor Papilian în cursul specialităţii D-sale, riscăm o întrebare pentru cei în drept să judece asemenea atitudini: Aceasta este educaţia ce să dă tineretului nostru universitar menit să păzească şi să consolideze zestrea scumpă lăsată de părinţii noştri cari *credeau nebuneşte* în «nimicurile» de care-şi bate joc Dl Papilian? Şi dacă nu este aceasta, ce mai caută D-sa la Universitatea românească şi creştină din Cluj? Căci un lucru e sigur: Continuându-şi în felul acesta «apostolatul» său, în loc să vindece măcar trupurile oamenilor, d-sa ucide şi sufletele acestora.

*

O statistică a «Societăţii britanice pentru tipărirea şi răspândirea Bibliei» arată că în anul 1924 s'au desfăcut în România (din partea numitei societăţi) nu mai puţin de 78,205 de Biblii româneşti s'au părţi din Biblie (Testamentul Nou, Psaltire etc.) E o veste deosebit de îmbucurătoare. Ea dovedeşte că neamul românesc însetoşează după Cuvântul lui Dumnezeu şi ispiteşte cu multă dragoste înţelepciunea Scripturilor sfinte. Inlăturarea succesivă a analfabetismului care învălue în întuneric încă o destul de însemnată parte a neamului nostru va aduce cu sine tot mai largă răspândire a Cărţii menite să schimbe sufletele, împodobindu-le cu virtuţile creştineşti.

E o arvună dintre cele mai îmbucurătoăre; şi ea ne îndeamnă să cântăm din nou vechiul refren:

Sf. Sinod de ce nu retipăreşte Biblia?

*

Gazetele bucureştene aduc vestea că dl profesor ***Dr. Liviu Codarcea*** de confesiune greco-catolică a trecut în sinul Bisericii ortodoxe. Dupăce în timpul sf. Liturgii din catedrală, a rostit simbolul credinţei, numitul credincios a fost uns cu sf. mir de însuşi P. F. S. Patriarhul Miron.

Gestul dlui prof. Dr. L. Codarcea are toată importanţa unui semn al vremii... După ţărănimea unită care se întoarce în masse la sinul Bisericii neamului, vin intelectualii. Cu noi este Dumnezeu — şi cu ajutorul Lui vom ajunge la desăvârşita reintegrare...

*

«Unirea» târnăveană crede că are dreptul să-şi etaleze atât de ridicola sa trufie comentând «telefonic» un articol al «Tel. Rom.» în care se arăta datoria preotului de a se mărturisi înaintea duhovnicului protopopesc, cel puţin odată pe an, cu prilejul întrunirii despărţămintelor «Asociaţiei Clerului».

Drept răspuns la inepuisabilul noroiu ce izvoreşte din calimarele redacţionale ale monitorului blăjenesc, citâm din Nr. 30—926 al «Gazetei Transilvaniei» cele ce urmează:

«*Sinod penitenţiar* (!! N. R.). Preoţimea română unită din Braşov şi Treiscaune este învitată la sinodul aşa numit penitenţiar (!! N. R.), ce se va ţinea în biroul oficiului protopopesc din Braşov, Str. Lungă Nr. 111, pe ziua de Luni în 22 l. c., la ora 8. Ordinea de zi: La ora 8 se va cânta doxologia («bizantinism» veritabil N. R) şi împărate ceresc (Veni Sancte). (Dupăcum vedeţi sinoadele «penitenţiare» ale fraţilor noştri neopapistaşi sunt pe cale de a introduce limba latină în cultul greco-unit N. R.), apoi constatarea absenţilor; alegerea alor 2 membrii verificători; — stabilirea taxelor *de pensie* (penitenţiară? N. R.), *exactorat şi protopopesc.* (Dupăcum vedeţi, tot chestii de ordin pur duhovnicesc... N. R.)».

Strălucită oglindă! Felicitări, dle Rusu!

*

Avem bucuria de a anunţa pe cetitorii noştri că la St. Mănăstire Neamţu, a ieşit de sub tipar Noul Testament (format de buzunar) în traducerea P. S. Episcop Nicodim. La timpul său îi va urma şi Vechiul Testament şi anume începând cu Psaltirea, pe care P. S. Episcop Nicodim a tradus-o dându-i două redactări: una pentru popor şi alta pentru intelectuali. Cea pentru popor, redând, fireşte, înţelesul exact al originalului, caută să se apropie în stil şi în structura frazei, de vechile ediţii ale Psaltirei.

După ce va isprăvi cu revizuirea traducerii celorlalte cărţi ale Vechiului Testament, învăţatul ierarh va purcede la adnotarea textului Noului Testament. E de prisos să mai insistăm asupra utilităţii acestei lucrări pe care am dori s'o vedem terminată cât mai de grabă.

*

In colegiul Elon din Statul Kentucky s'a desfăşurat în 1 Ianuarie a. c. o serbare dintre cele mai interesante şi semnificative. Ea a fost aranjată în cinstea pastorului J. W Wellons, care împlinea 100 de ani. Bătrânul preot a găsit de cuviinţă ca la centenarul naşterii sale să predice mulţimii adunate să-l sărbătorească. A fost un gest care şi-a făcut efectul şi care a fost subliniat cu fireşti elogii de către fostul ministru de marină Daniels, în cuvântarea omagială ţinută în numele cetăţenilor recunoscători.

*

După ştiri din sursă romană, camera din Olanda a votat legea prin care se desfiinţează ambasada olandeză de pe lângă Vatican. Iată încă un stat care s'a convins că de pe urma legăturilor diplomatice cu Vaticanul, nu poate decât pierde. Şi a avut curajul să tragă consecinţele fireşti, după cari dl Rusu are tot dreptul să scrie la gazeta d-sale, că «prestigiul bisericii catolice este în plină ascensiune»...

*

Sf. Sinod a încuviinţat în ultima sa sesiune ridicarea I. P. C. Arhim. A Magier la rangul de arhiereu vicar al eparhiei Orăzii Mari; în aceeaş şedinţă s'a încuviinţat ridicarea la rangul de Arhimandriţi a PP. CC. Protosinghel Policarp Moruşca, stareţul sf. Mănăstiri a Hodoş-Bodrogului şi Dr. Vasile Stan, directorul şcoalei normale «Andrei Şaguna» din Sibiu. Cele mai sincere felicitări harnicilor slujitori ai Bisericii şi distinşilor noştri prietini!

*

Distinsa revistă craioveană «Ramuri» de sub iscusita conducere a dlui D. Tomescu, apare în condiţii cari fac dovada unui apogeu al artei grafice româneşti şi a unei sănătoase direcţii redacţionale. Cuprinsul de minunată literatură (sămănătoristă) semnată de unii dintre cei mai remarcabili reprezetanţi ai prozei şi poeziei româneşti de astăzi (Iorga, Cesar Petrescu, Al. Iacobescu, D. Tomescu, ş. a.) al Nr 2 e întrerupt de clişee din opera plastică a valorosului pictor craiovean Severo Burada. Incă o dovadă că vechea cetate a Banilor se menţine la nivelul frumoasei sale tradiţii culturale.

BIBLIOGRAFIE.

CĂRŢI:

Bardenhewer Dr. O: Der Römerbrief des heiligen Paulus. Kurzgefasste Erklärung. gr. 8° (VIII + 220 ς) Herder, Freiburg Br. 1926 Geb. M 8.

Dr. N. Popovici: Manual de drept bisericesc ortodox oriental cu specială privire la dreptul particular al Bisericii ort. române (Vol. I. Partea I. şi II) Arad. 1926. Librăria Diecezană 320 pag. 90 lei.

Dr. Gh. Preda: Câteva date biologice şi psihologice necesare unei educaţiuni moderne. Sibiu 1926. Tip. Şcoalei Militare de infanterie, 79 pag. 30 lei.

Pr. D. Voniga: Presa bisericească. Importanţa ei şi mijloacele de întreţinere. Timişoara. Tip. Huniadi. 28 pag. 25 lei.

Dr. N. Brânzeu: A doua venire a D. N. Isus Hristos. Rătăcirea adventistă s'au milenistă. Lugoj 1925, 24 pag. 12 lei.

Dr. N. Brânzeu: Cinstirea Preacuratei fecioare Maria a îngerilor, a sfinţilor. Moaştele, icoanele, sf. cruce. Lugoj, 1925, 16 pag. 8 lei.

Dr. Ioan Bunea: Anuarul VI, al Liceului de stat, Gheorghe Lazăr din Sibiu. — Sibiu 1926. «Dacia Traiană».